

Handleiding kandidaatstelling voor centraal stembureaus Provinciale statenverkiezing 2023 Waterschapsverkiezing 2023

Politieke partijen die mee willen doen aan de provinciale statenverkiezingen of de waterschapsverkiezingen moeten op de dag van kandidaatstelling, 30 januari 2023, hun kandidatenlijst inleveren. Dit doen ze bij het centraal stembureau van de provincie of het waterschap waar ze willen meedoen. Het centraal stembureau controleert de kandidatenlijsten en bijbehorende documenten. Nadat eventuele fouten zijn hersteld (de Kieswet spreekt over verzuimen), stelt het centraal stembureau de definitieve kandidatenlijsten en de nummering van de lijsten vast. Deze handleiding helpt de centraal stembureaus daarbij op weg.

1. Voorinlevering kandidatenlijsten

Centraal stembureaus geven politieke partijen vaak de mogelijkheid om hun kandidatenlijst en bijbehorende documenten al vóór de dag van kandidaatstelling ambtelijk te laten nakijken. Dit verkleint de kans op fouten op de dag van kandidaatstelling. Politieke partijen hebben na de dag van kandidaatstelling maar twee dagen om eventuele fouten te herstellen, en het gevolg van het niet herstellen van de verzuimen is groot. Voorinlevering is een hulpmiddel om eenvoudig te voorkomen fouten op te sporen en binnen ruimer tijdsbestek te laten herstellen. Een centraal stembureau bepaalt zelf of zij de mogelijkheid van voorinlevering aanbieden en waar er dan precies naar wordt gekeken.

Belangrijk: Ook als er een voorinlevering is geweest moeten alle politieke partijen hun kandidatenlijst en documenten inleveren op de dag van kandidaatstelling. Ook als alle stukken bij de voorinlevering in orde waren. Alleen lijsten die tijdig worden ingeleverd op 30 januari 2023 kunnen deelnemen aan de verkiezingen. Ook moet vooraf duidelijk worden gemaakt dat aan de ambtelijke beoordeling geen rechten kunnen worden ontleend. Het is uiteindelijk het centraal stembureau dat de lijsten na indiening officieel onderzoekt.

2. Inleveren kandidatenlijsten, de dag van kandidaatstelling

De dag van kandidaatstelling voor de provinciale statenverkiezingen en de waterschapsverkiezingen is op maandag 30 januari 2023: tussen 09.00 en 17.00 uur. Op die dag moeten politieke partijen hun kandidatenlijst en bijbehorende documenten inleveren bij het centraal stembureau van de provincie en/of het waterschap. De kandidatenlijst en de documenten moeten in persoon op papier worden

ingeleverd. Deze persoon, de inleveraar, hoeft geen formele rol te hebben binnen de politieke groepering om de lijst te mogen inleveren. Na inlevering van de lijst krijgt de inleveraar een ontvangstbewijs.

De inleveraar

De inleveraar moet kiesgerechtigd zijn voor die specifieke provinciale statenverkiezing of waterschapsverkiezing waarvoor hij een lijst inlevert. Het centraal stembureau gaat dit na. De naam van de inleveraar staat onderaan de kandidatenlijst (H-1) en hij heeft de kandidatenlijst ondertekend. Hij moet zich identificeren met een document als bedoeld in de Wet op de identificatieplicht. Er kan op de lijst geen plaatsvervangend inleveraar worden aangewezen. Wat wel gedaan kan worden is een tweede set stukken gereed te hebben die door een andere kiezer ingeleverd kan worden als de beoogde inleveraar verhinderd is. Voor deze set is nieuwe ondertekening van de kandidatenlijst (H-1) en een tweede verklaring van de gemachtigde (H-3) noodzakelijk.

Ondersteunende Software Verkiezingen

Naast de papieren documenten kunnen politieke partijen de kandidatenlijst digitaal inleveren. Gebruik van dit digitale bestand vergemakkelijkt de administratie en voorkomt overnamefouten. Met het programma OSV2020-PP: Politieke Partij maken politieke partijen de digitale bestanden aan. Die kan het centraal stembureau inlezen in OSV2020-KS: kandidaatstelling. Hiermee worden de kandidatenlijsten gecontroleerd, herstelde verzuimen aangegeven en de definitieve kandidatenlijsten aangemaakt. Om te controleren of de papieren documenten en de digitale bestanden overeenkomen, vergelijkt het centraal stembureau de datum en tijd en de hashcode onderaan de papieren en digitale bestanden. De papieren documenten zijn altijd leidend. Levert een partij alleen een kandidatenlijst en documenten op papier aan, dan kan het centraal stembureau deze zelf invoeren in OSV2020-PP. En vervolgens inlezen in OSV2020-KS.

Zie artikelen H 1 en H 3 van de Kieswet

3. Kandidaten

Een nieuwe politieke partij mag maximaal 50 kandidaten op de lijst zetten. Dit geldt ook voor partijen die bij de vorige provinciale statenverkiezing of waterschapsverkiezing maximaal 15 zetels hebben gehaald. Partijen die 16 zetels of meer hebben behaald in het orgaan waarvoor de verkiezing wordt gehouden, mogen maximaal 80 kandidaten op de lijst zetten. Het minimumaantal kandidaten is 1.

Vereisten kandidaten

Voor de kandidaten op de lijst gelden andere eisen dan voor het lidmaatschap van de provinciale staten of het algemeen bestuur van het waterschap:

- Kandidaten mogen jonger zijn dan 18 jaar. Ze moeten wel meerderjarig worden tijdens de zittingsduur van de nieuwe provinciale staten of het algemeen bestuur van het waterschap, en dus geboren zijn voor 31 maart 2009.

- Kandidaten hoeven niet in de provincie of het waterschap te wonen, ze moeten dan wel een verklaring afgeven dat ze voornemens zijn om bij benoeming te verhuizen. Een kandidaat kan zo'n verklaring maar één keer afleggen.
- Kandidaten hoeven niet in het Europese deel van Nederland te wonen, ze moeten dan wel een gemachtigde aanwijzen die daarbinnen woont. Deze kan een eventuele benoeming aannemen.

Vermelding kandidaten

Het Kiesbesluit schrijft voor dat de kandidaten worden vermeld met hun achternaam, voorletters, geboortedatum en gemeente of woonplaats. Mogelijke woonplaatsen zijn opgenomen in de Basisregistratie adressen en gebouwen (BAG) en OSV2020-PP. Daarnaast is een aantal vermeldingen optioneel. Zo mag de kandidaat ervoor kiezen om een roepnaam te vermelden, een 'nadere aanduiding' en de geslachtsaanduiding (m) of (v). Daarnaast kan eventueel de achternaam van de partner of echtgenoot worden vermeld.

Kandidaten kunnen kiezen vermeld te worden met:

- de eigen achternaam
- de achternaam van de (ex) echtgenoot, (ex) echtgenote, of (ex) geregistreerde partner
- beide achternamen, eerst de eigen achternaam en dan (verbonden door een liggend streepje) de achternaam van de (ex) echtgenoot, (ex) echtgenote, of (ex) geregistreerde partner
- beide achternamen, eerst de achternaam van de (ex) echtgenoot, (ex) echtgenote of (ex) geregistreerde partner en dan (verbonden door een liggend streepje) de eigen geslachtsnaam

De achternaam van een kandidaat hoeft dus niet precies overeen te komen met de wijze zoals deze in de Basisregistratie Personen (BRP) staat vermeld. Wel moet daaruit blijken of de kandidaat bevoegd is om de naam van de (ex) echtgenoot, (ex) echtgenote of (ex) geregistreerde partner te voeren (artikel 1:9 BW). Deze bevoegdheid kan bijvoorbeeld door de rechter worden ontnomen in geval van echtscheiding.

De wettelijke regeling laat soms wat onduidelijkheden bestaan over de exacte vermelding van kandidaten. De Kiesraad heeft daarom een beleidsregel opgesteld. [Deze beleidsregel](#) is alleen van toepassing op de Kiesraad, andere bestuursorganen kunnen zich hier niet rechtstreeks op beroepen, maar kunnen het beleid wel op zichzelf van toepassing verklaren en dit kenbaar maken. Dat ligt ook voor de hand omdat de beleidsregel in grote lijnen voortbouwt op wat al langer op grond van de wetsgeschiedenis en de jurisprudentie de gedragslijn was. In de beleidsregel is bijvoorbeeld opgenomen hoe om te gaan met 'nadere aanduidingen', adellijke titels en predicaten, en de vermelding van woonplaatsen in het buitenland.

Zie artikel H 8 van de Kieswet en artikel H 2 van het Kiesbesluit

4. Stukken kandidaatstelling

Een partij die wil deelnemen aan de verkiezing van de provinciale staten of het algemeen bestuur van het waterschap levert een kandidatenlijst en een aantal andere stukken in op de dag van kandidaatstelling. Welke stukken dat moeten zijn hangt af van of een partij een zetel heeft behaald bij de vorige provinciale statenverkiezing of waterschapsverkiezing en of er een geregistreerde aanduiding (partijnaam) boven de lijst staat.

1. Kandidatenlijst

De kandidatenlijst (model H 1) bevat de namen van de kandidaten in de gewenste volgorde en gekozen schrijfwijze. Verder bevat het de eventuele aanduiding, namen van de personen die de inleveraar kunnen vervangen bij het herstel van verzuimen en een ondertekening door de inleveraar. De kandidatenlijst is het belangrijkste van alle stukken. De partij kan de lijst na indiening niet meer veranderen, hoogstens verandert de lijst als gevolg van beslissingen van het centraal stembureau. Het geheel ontbreken van de kandidatenlijst of het te laat indienen ervan is een onherstelbare fout. Levert een groepering op de dag van kandidaatstelling niet op tijd een lijst in, dan kan de groepering niet meedoen aan de verkiezing.

Zie artikelen H 1, H 2, H 5 en H 6 van de Kieswet en model H-1

2. Machtiging tot plaatsen van aanduiding boven lijst

Om een geregistreerde naam van de partij boven de kandidatenlijst te kunnen plaatsen, moet een verklaring van de (plaatsvervangend) gemachtigde van de partij worden ingeleverd. Hiermee geeft deze de inleveraar toestemming om dit te doen (model H 3-1). Als er meerdere aanduidingen boven dezelfde lijst staan (een samenvoeging van aanduidingen), dan moeten gemachtigden van alle betrokken aanduidingen die toestemming verlenen (model H3-2). Een partij zonder geregistreerde aanduiding hoeft geen machtiging in te leveren.

Zie artikel H 3, tweede en derde lid, van de Kieswet en model H 3-1 of H 3-2

3. Ondersteuningsverklaringen

Partijen die voor het eerst deelnemen aan de provinciale staten- of waterschapsverkiezing, en partijen die bij de vorige verkiezing geen zetel hebben behaald, moeten voldoende ondersteuningsverklaringen inleveren (model H 4).

Een partij hoeft geen ondersteuningsverklaringen in te leveren in de volgende gevallen:

- een partij die bij de vorige verkiezing zelfstandig met een aanduiding heeft meegedaan en toen 1 of meer zetels heeft gekregen;
- een samengevoegde lijst van groeperingen waarvan bij de vorige verkiezing ten minste 1 hiervan 1 of meer zetels heeft gekregen;

- een fusie van partijen waarvan bij de vorige verkiezing de betrokken partijen ieder afzonderlijk 1 of meer zetels hebben gekregen;
- een fusie van partijen waarvan bij de vorige verkiezing de betrokken partijen een samengevoegde lijst hadden en toen tenminste 1 zetel hebben gekregen.

Bij de verkiezing van de Provinciale Staten moeten minimaal 30 ondersteuningsverklaringen per kieskring worden ingeleverd. Voor de provinciale statenverkiezing geldt in principe [dezelfde kieskringverdeling](#) als bij een Tweede Kamerverkiezing, maar provincies kunnen ervoor kiezen om deze in meerdere kieskringen te verdelen. Zo is de provincie Limburg verdeeld in twee kieskringen. In die gevallen zijn er dus meer ondersteuningsverklaringen nodig als een partij in alle kieskringen in de provincie wil meedoen.

Bij de verkiezing van het algemeen bestuur van het waterschap moeten ten minste 30 ondersteuningsverklaringen per waterschap worden ingeleverd.

De verklaringen worden afgelegd door kiesgerechtigde inwoners van de betreffende provincie of het waterschap. Dat mogen ook de beoogde kandidaten zijn, partijleden of zittende Statenleden. Maar dat is geen vereiste. Zij worden benaderd door de partij om te vragen of zij bereid zijn om een ondersteuningsverklaring af te leggen. De ondersteuner gaat in de periode van 16 januari 2023 tot en met 30 januari 2023 (of in de verzuimperiode) naar het gemeentehuis van zijn gemeente om dat in het bijzijn van een daartoe aangewezen ambtenaar (of de burgemeester) te doen. De ondersteuner zorgt vervolgens zelf dat de afgelegde verklaring in handen komt van de inleveraar.

Bij de ondersteuningsverklaring geldt dat hierop exact dezelfde weergave van kandidaten moet zijn opgenomen (in dezelfde volgorde en dezelfde schrijfwijze). De kiezer ondersteunt namelijk niet alleen de lijst(naam), maar ook de kandidaten die daarop geplaatst zijn. Het is niet toegestaan meer dan één ondersteuningsverklaring per persoon te tekenen. Een ingeleverde ondersteuningsverklaring kan niet worden ingetrokken.

Zie artikel H 4 van de Kieswet en model H 4

4. Instemmingsverklaring

Een kandidaat kan niet zonder zijn toestemming op de lijst gezet worden. Deze toestemming wordt via de instemmingsverklaring gegeven. Van elke kandidaat op de lijst moet een verklaring van instemming met de kandidaatstelling worden ingeleverd (model H 9). Een eenmaal ingeleverde instemmingsverklaring kan niet meer worden ingetrokken.

Kandidaten die nog geen zitting hebben in het orgaan waarvoor de verkiezing wordt gehouden, voegen een kopie van een geldig legitimatiebewijs toe aan hun

instemmingsverklaring (een document als bedoeld in art. 1 Wet op identificatieplicht). Het identiteitsbewijs moet geldig zijn op de dag van kandidaatstelling. Bij het nieuwe model paspoort, rijbewijs en identiteitskaart staat het BSN op de achterzijde en moet ook de achterzijde van het legitimatiebewijs gekopieerd worden.

Het afschermen van gegevens op de kopie van het identiteitsbewijs is niet toegestaan. Het is niet bezwaarlijk als de kopie wordt overschreven met een tekst of watermerk. Dit kan, zolang het centraal stembureau wel alle benodigde gegevens op de kopie kan lezen.

Zie Kieswet artikel H 9 en model H-9.

5. Verklaringen van voorgenomen vestiging

Woont een kandidaat op de dag van kandidaatstelling (nog) niet in de provincie of het waterschap? Dan is het afleggen van een verklaring van voorgenomen vestiging vereist. Met de verklaring geven kandidaten die nog niet in de provincie of het waterschap wonen aan dat zij bereid zijn te verhuizen als ze worden gekozen. Als deze kandidaten na benoeming niet alsnog in de provincie of het waterschap wonen, kunnen zij niet worden toegelaten tot de provinciale staten of het algemeen bestuur van het waterschap. Ze voldoen dan niet aan de vereisten voor het lidmaatschap.

Een kandidaat kan maar in één provincie of waterschap 'voornemens zijn zich te vestigen'. Om te controleren of een kandidaat niet ook in een andere provincie of waterschap een verklaring van voorgenomen vestiging heeft ingediend, moeten centraal stembureaus die zo'n verklaring ontvangen het centraal stembureau van het gebied waar de kandidaat woont attenderen als deze een verklaring van voorgenomen vestiging inlevert. Dat centraal stembureau kan dan zien of er onterecht sprake is van meerdere 'voornemens', wat aanleiding kan zijn om de kandidaat van de lijst te schrappen. Het is hierdoor voor een persoon mogelijk zich in hoogstens twee keer voor een statenverkiezing (of een waterschapsverkiezing) tegelijk te kandideren (eenmaal in de provincie of het waterschap waar de kandidaat woont en eenmaal in de provincie of het waterschap waar deze voornemens is zich te vestigen).

Zie Kieswet artikel H 7

6. Bewijs betaling waarborgsom

Partijen die voor het eerst deelnemen aan provinciale staten- of waterschapsverkiezing of bij de vorige verkiezing geen zetel hebben behaald, moeten een waarborgsom betalen.

Een partij hoeft geen waarborgsom te bepalen in de volgende gevallen:

- een partij die bij de vorige provinciale staten- of waterschapsverkiezing zelfstandig met een aanduiding heeft meegedaan en toen 1 of meer zetels heeft gekregen;
- een samengevoegde lijst van groeperingen waarvan bij de vorige verkiezing ten minste 1 hiervan 1 of meer zetels heeft gekregen;

- een fusie van partijen waarvan bij de vorige verkiezing de betrokken partijen ieder afzonderlijk 1 of meer zetels hebben gekregen;
- een fusie van partijen waarvan bij de vorige verkiezing de betrokken partijen een samengevoegde lijst hadden en toen tenminste 1 zetel hebben gekregen.

De waarborgsom voor kandidaatstelling voor de Provinciale Statenverkiezing bedraagt € 1.125,-

De waarborgsom voor kandidaatstelling voor waterschapsverkiezing is € 225,-.

De waarborgsom moet uiterlijk 14 dagen voor de dag van kandidaatstelling zijn overgemaakt op het rekeningnummer van de gemeente waar het centraal stembureau is gevestigd of het waterschap. Dit is een termijn van orde, betaalt een partij pas daarna, dan is dat weliswaar op zichzelf nog geen onherstelbaar probleem maar kan niet gegarandeerd worden dat er tijdig een ontvangstbevestiging verstrekt kan worden. Na ontvangst van de waarborgsom maakt de ontvanger een betalingsbewijs en stuurt dit naar de partij. Op het betalingsbewijs moet staan namens welke partij de betaling is ontvangen en wanneer. De partij moet dit bewijs op de dag kandidaatstelling inleveren.

De waarborgsom wordt terugbetaald als de partij minimaal 75% van de kiesdeler behaalt of een zetel haalt. De waarborgsom wordt ook terugbetaald als een partij geen geldige lijst heeft ingeleverd..

Zie Kieswet artikelen H 13 en H 3a, Kiesbesluit artikel H 3 en model H 12

Ondertekening

Alle stukken voor de kandidaatstelling moeten worden ondertekend en op papier worden ingeleverd bij het centraal stembureau. Geprinte scans of kopieën van origineel ondertekende verklaringen kunnen alleen geaccepteerd worden als het centraal stembureau van de provincie of het waterschap kenbaar heeft gemaakt dat het mogelijk is om geprinte scans of kopieën van een origineel ondertekende verklaring in te dienen. Een gescande (instemmings-)verklaring bevat een elektronische handtekening in de zin van artikel 2:16 van de Algemene wet bestuursrecht. De toepassing hiervan is aan het centraal stembureau (als bestuursorgaan). Ter illustratie: de Kiesraad (als centraal stembureau) accepteert geprinte scans of kopieën van instemmingsverklaringen (Model H 9), als blijkt dat de ondertekening voldoende betrouwbaar is. Dat geldt ook voor de verklaring van de (landelijke) gemachtigden (Model H3-1/H3-2) en ondersteuningsverklaringen (Model H 4). De kandidatenlijst zelf (Model H 1) moet voor de Kiesraad wel origineel ondertekend zijn (met een natte handtekening), door de inleveraar.

Inhoudelijke overeenkomst

Bij indiening moeten de ingeleverde stukken inhoudelijk exact overeenkomen. Er mogen op de kandidatenlijst bijvoorbeeld geen andere kandidaten staan of een andere vermelding gekozen zijn dan op bijvoorbeeld de ondersteuningsverklaring het geval is. Het centraal

stembureau moet de ingeleverde stukken daarom op inhoudelijke overeenkomst controleren. Wijkt een verklaring inhoudelijk af, dan wordt deze geacht te ontbreken

Dat is in theorie een ingewikkelde klus, maar het centraal stembureau wordt hierbij geholpen door OSV2020. Hierdoor is namelijk eenvoudig te controleren of de ingeleverde formulieren op hetzelfde tijdstip zijn aangemaakt. Als die tijdstippen afwijken, is het goed om te kijken of er verschillen zijn en de partij te vragen of zij hiervoor een uitleg hebben.

5. Verbeteringen en wijzigingen lijst

Het kan gebeuren dat een partij na het aanmaken en ondertekenen van de stukken nog wijzigingen wil doorvoeren. Bijvoorbeeld omdat er wijzigingen worden voorgesteld in de volgorde van kandidaten of de vermelding van een kandidaat. De kandidatenlijst staat op de verschillende stukken en die verschillende stukken moeten exact overeenkomen. De kandidatenlijst moet bijvoorbeeld hetzelfde zijn op het H 1 model als op de instemmingsverklaringen en de ondersteuningsverklaringen. Wanneer een partij geruime tijd voor de dag van kandidaatstelling wijzigingen wil doorvoeren moeten alle documenten opnieuw worden aangemaakt en ondertekend. Dit geldt ook voor de instemmingsverklaringen en de ondersteuningsverklaringen, die dan opnieuw moeten worden afgelegd. Helder moet immers zijn dat degene die de oorspronkelijke verklaring heeft ondertekend met die wijziging akkoord zijn.

Wijziging kort voor kandidaatstelling

Het kan ook gebeuren dat een partij vlak voor de dag van kandidaatstelling een fout ontdekt. Dan is het niet altijd meer redelijk om nieuwe ondertekening van alle verklaringen te verwachten. Partijen moeten dan bijvoorbeeld in hele korte tijd nieuwe instemmingsverklaringen en ondersteuningsverklaringen verzamelen, omdat een letter in een naam van een kandidaat ontbreekt. Het is afhankelijk van wat de fout is, wat een redelijke oplossing kan zijn. Het centraal stembureau bepaalt zelf wanneer en in welk specifiek geval het een andere oplossing kiest.

Bij kennelijke verschrijvingen (bijvoorbeeld een tikfout in een naam) of fouten van onderschikte aard (zoals een verkeerde geboortedatum of woonplaats) kan het centraal stembureau een partij bijvoorbeeld adviseren om de fout in OSV2020-PP te corrigeren en alleen bepaalde formulieren opnieuw uit te draaien en opnieuw te laten ondertekenen. Een spelfout in een naam van een kandidaat wordt dan bijvoorbeeld gecorrigeerd in OSV2020-PP, en vervolgens worden alleen de gecorrigeerde kandidatenlijst en instemmingsverklaring van de betreffende kandidaat afgedrukt en ondertekend. Het centraal stembureau kan desgewenst accepteren dat de overige verklaringen niet opnieuw worden ondertekend, maar handmatig worden gecorrigeerd. Het betreft hier een aanpak die enigszins afbreuk doet aan het uitgangspunt dat een ondersteuner of een kandidaat tekent voor wat hij ziet (er wordt later op het formulier een correctie aangebracht) en komt als zodanig ook niet in de Kieswet terug. Terughoudendheid bij de inzet van deze aanpak is gepast en deze is alleen verdedigbaar als het om een aanpassing van ondergeschikte aard gaat en het echt niet meer redelijk is om van

de groepering nieuwe verklaringen te verwachten. Dat deze aanpak gemakkelijker is, is op zichzelf geen reden om hem in te zetten. Centraal stembureaus moeten hierbij steeds voor ogen houden of er redenen kunnen zijn waarom de ondersteuner of de kandidaat de verklaring niet had willen tekenen als die van begin af aan juist was geweest. Als die redenen er zijn of als de wijzigingen ingrijpender van aard zijn, dan ontkomt de groepering er niet aan om ondersteuners of kandidaten een nieuw formulier voor te leggen, met het risico dat tijdige ondertekening niet meer lukt.

Doordat de fout door de partij in OSV2020 wordt verbeterd en er een nieuwe set formulieren en bijbehorend digitaal bestand wordt aangemaakt, zal alleen de hashcode op de nieuwste versie overeenkomen met het digitale bestand. De overige stukken hebben een afwijkend aanmaaktijdstip waardoor het centraal stembureau handmatig moet nagaan of de informatie erop overeenkomt met de ingediende kandidatenlijst.

6. Onderzoek van de lijsten en bijbehorende stukken

Het onderzoek en vaststellen van eventuele verzuimen gebeurt op de dag na de kandidaatstelling (31 januari 2023), in een zitting van het centraal stembureau. Dit is een niet-openbare zitting die om 16.00 uur begint. Direct na het onderzoek van de kandidatenlijsten worden inleveraars door het centraal stembureau bij aangetekende brief of tegen gedagtekend ontvangstbewijs op de hoogte gesteld van de geconstateerde verzuimen. Het is verstandig bij verzuimen concreet aan te geven wat er precies is vastgesteld en wat het centraal stembureau van de groepering verwacht om het verzuim te herstellen. De verzuimen worden ook in een proces-verbaal gemeld (model I 1). Het proces-verbaal wordt, samen met de verzuimbrieven, aangemaakt met behulp van OSV2020-KS. Het proces-verbaal wordt ter inzage gelegd en kan daarnaast zonder ondertekening ook elektronisch openbaar worden gemaakt. Bepaalde verzuimen kunnen door de partij binnen twee dagen worden hersteld. Andere verzuimen kunnen niet worden hersteld. Niet herstelbare of niet herstelde verzuimen leiden tot een ongedige lijst, schrapping van een kandidaat, of schrapping van een aanduiding boven een lijst.

Ambtshalve correcties

De ruimte voor ambtshalve correcties is beperkt. Wettelijk bestaat de mogelijkheid om een verkeerd vermelde aanduiding in overeenstemming te brengen met wat er in het register staat. Het centraal stembureau kan tot slot in sommige gevallen ook kennelijke verschrijvingen of fouten van ondergeschikt belang ambtshalve aanpassen. Bijvoorbeeld bij een tyfout bij de voorletters, het ontbreken van een punt achter een voorletter, het onjuist vermelden van een diakritisch teken. Wettelijk gaat het systeem hier niet van uit en is het aanmerken van een verzuim de route die wordt voorgeschreven.

Herstelbare verzuimen

Partijen hebben twee dagen de tijd om de verzuimen te herstellen, 1 en 2 februari 2023 van 09.00 tot 17.00 uur, bijvoorbeeld door verbeterde verklaringen in te dienen. Het verzuim kan hersteld worden door de inleveraar of de plaatsvervanger voor het herstellen van verzuimen.

Dit doen zij in persoon bij het centraal stembureau. In de lijst hieronder staan herstelbare verzuimen met de consequentie wanneer zij niet worden hersteld. Ook is aangegeven hoe de verzuimen kunnen worden hersteld. Het is voor het herstel van een formeel verzuim niet nodig om ook andere stukken opnieuw in te leveren, er kan worden volstaan met het inleveren van een specifiek stuk.

- Er zijn onvoldoende ondersteuningsverklaringen ingeleverd > lijst ongeldig tenzij er alsnog voldoende verklaringen worden ingeleverd, zo nodig na nieuwe aflegging in de verzuimperiode;
- Een kandidaat is verkeerd vermeld > kandidaat geschrapt tenzij een instemmingsverklaring van de kandidaat wordt ingeleverd met correcte vermelding;
- Er ontbreekt bij een kandidaat een instemmingsverklaring > kandidaat geschrapt tenzij een instemmingsverklaring van de kandidaat wordt ingeleverd;
- Een kandidaat buiten Nederland wijst geen gemachtigde aan > kandidaat geschrapt tenzij een instemmingsverklaring van de kandidaat wordt ingeleverd met daarop de aanwijzing van de gemachtigde;
- Een kandidaat buiten de provincie of het waterschap heeft geen vestigingsverklaring ingeleverd > kandidaat geschrapt tenzij de verklaring alsnog wordt ingeleverd;
- Er ontbreekt een betalingsbewijs van de waarborgsom > lijst ongeldig tenzij het bewijs alsnog wordt ingeleverd;
- De lijst is niet persoonlijk ingeleverd door een kiezer voor de desbetreffende verkiezing > lijst ongeldig tenzij een kiezer zich in de plaats komt stellen van de inleveraar;
- De inleveraar heeft zich niet geïdentificeerd > lijst ongeldig tenzij dit alsnog gebeurt.
- Er is een aanduiding boven de lijst geplaatst maar een verklaring van de gemachtigde ontbreekt > aanduiding geschrapt tenzij de verklaring alsnog wordt ingeleverd;
- Er is van een kandidaat geen volledige kopie van een geldig identiteitsbewijs ingeleverd terwijl dat wel vereist was > kandidaat wordt geschrapt tenzij de kopie alsnog wordt ingeleverd.

Zie Kieswet artikelen I 1, I 2, I 5, I 6 en H 9.

Onherstelbare verzuimen

Er zijn ook onherstelbare verzuimen, deze verzuimen kunnen niet gecorrigeerd worden. Dit zijn:

- Te laat inleveren van de lijst > ongeldigverklaring van de lijst;
- Niet gebruiken van een correct model kandidatenlijst > ongeldigverklaring van de lijst;
- Een aanduiding boven twee ingeleverde lijsten plaatsen > de aanduiding wordt van beide lijsten geschrapt;
- Een kandidaat bereikt niet de leeftijd van minimaal 18 jaar binnen de zittingsperiode van het vertegenwoordigend orgaan > schrapping van de kandidaat;

- Een kandidaat staat op meerdere lijsten voor dezelfde verkiezing in dezelfde kieskring > schrapping van de kandidaat;
- Een kandidaat van buiten de provincie of het waterschap heeft in meer dan één provincie of waterschap een verklaring van voorgenomen vestiging ingeleverd > schrapping van de kandidaat in die provincie of dat waterschap;
- Kandidaten die geplaatst zijn boven het voor de lijst geldende maximumaantal kandidaten > schrapping van het teveel aan kandidaten;
- Kandidaat is overleden > schrapping van de kandidaat als er voor vaststelling van de lijst een uittreksel uit het register van overlijden dan wel een afschrift van de akte van overlijden is overgelegd.

Zie Kieswet artikelen I 5 en I 6.

Ter inzagelegging

Het centraal stembureau legt direct na het onderzoek van de kandidatenlijsten de kandidatenlijsten en eventuele ondersteuningsverklaringen ter inzage. De processen-verbaal I 1 en I 4 worden ook ter inzage gelegd en kunnen zonder ondertekening digitaal worden gepubliceerd tot en met de dag waarop de kandidatenlijsten openbaar worden gemaakt. Na de vaststelling van de uitslag vernietigt het centraal stembureau de ingediende stukken met uitzondering van de instemmingsverklaringen, die worden bewaard omdat de gegevens daarop nodig kunnen zijn bij toekomstige benoemingen.

Zie Kieswet artikelen I 3 en I 19

7. Vaststellen lijsten

Het centraal stembureau komt op de vrijdag na de kandidaatstelling bijeen in een openbare zitting, op 3 februari 2023 om 17.00 uur.

In deze zitting maakt het centraal stembureau de beslissingen bekend over de geldigheid van de lijsten, het handhaven van de daarop voorkomende kandidaten en van de daarboven geplaatste naam (model I 4). Ook nummert het centraal stembureau de lijsten. Het centraal stembureau publiceert het proces-verbaal zonder ondertekening digitaal, totdat de kandidatenlijsten definitief bekend zijn gemaakt.

Zie artikelen I 4, I 7 en I 8 van de Kieswet

Lijstnummering

Het centraal stembureau nummert de lijsten in dezelfde openbare zitting op 3 februari om 17.00 uur nadat over de geldigheid van de lijsten is besloten. Het centraal stembureau publiceert de lijstnummering zo snel mogelijk na afloop van de zitting in het Provinciaal blad dan wel het Waterschapsblad. De nummering verloopt in drie stappen:

1. Eerst worden genummerd de lijsten van politieke groeperingen die bij de afgelopen verkiezing met een aanduiding meededen en toen een of meer zetels hebben behaald.

Hieronder vallen ook de groeperingen die nu als samenvoeging meedoen maar eerder samen of afzonderlijk een zetel hebben behaald en fusies van partijen die bij de vorige verkiezing ieder afzonderlijk een zetel hebben behaald. Als meerdere betrokken groeperingen zetels hebben gehaald, dan mogen zij nu de behaalde stemaantallen bij elkaar optellen voor een betere positie bij de voorkeursnummering.

Lijstnummer 1 is voor de groepering die toen de meeste stemmen heeft behaald, enzovoorts. Bij een gelijk aantal stemmen beslist het lot.

2. Vervolgens worden de resterende lijstnummers verdeeld over de overige lijsten op volgorde van het aantal kieskringen waarin een partij meedoet. Een lijst die in alle kieskringen meedoet, krijgt in deze stap dus een hoger lijstnummer dan de lijst die maar voor één kieskring is ingediend. Dat is dus alleen aan de orde bij provinciale statenverkiezingen met meerdere kieskringen.
3. Tot slot nummert het centraal stembureau de overige partijen. Dit gebeurt via loting.

Zie artikel I 14 van de Kieswet

Niet eens met besluit centraal stembureau

Kiezers en belanghebbenden die het niet eens zijn met een besluit van het centraal stembureau kunnen in de openbare zitting mondeling bezwaar indienen. Het centraal stembureau doet deze bezwaren ter zitting af. Van de bezwaren en de afdoening wordt in het proces-verbaal melding gemaakt.

Verder kunnen kiezers en andere belanghebbenden tegen de beslissingen over de geldigheid van de lijsten, het handhaven van de daarop voorkomende kandidaten en de daarboven geplaatste aanduiding in beroep gaan bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Dit kan tot 4 dagen na de vaststelling door het centraal stembureau. De Kiesraad wordt in dergelijke beroepszaken als deskundige om inlichtingen gevraagd. Tegen de lijstnummering is geen beroep mogelijk.

Zie Kieswet artikelen I 7 en I 18 en artikel 8:4, vierde lid, onder a, Awb

Definitieve vaststelling kandidatenlijsten

De kandidatenlijsten zijn definitief als er niet binnen vier dagen beroep is ingesteld. Of als de Raad van State uitspraak heeft gedaan in eventuele beroepszaken. Het centraal stembureau publiceert de definitieve kandidatenlijsten in het Provinciaal blad dan wel het Waterschapsblad. Deze publicatie kan met OSV2020-KS worden gegenereerd.

Zie Kieswet artikel I 17